

Poskus prvega Ljubljanskega pesniškega festivala

17.–21. 3. 2025

5 dni, 7 prostorov, 7 dogodkov in maratonsko branje

ŠKUC • Vodnikova domačija Šiška • Mestno gledališče ljubljansko • Channel Zero • LUDa knjigarna • Center za poezijo Tomaža Šalamuna • Društvo slovenskih pisateljev

Po devetih letih pesniškega maratona se ob svetovnem dnevu poezije podajamo v »Ljubljanski pesniški festival« oziroma v *poskus prvega Ljubljanskega pesniškega festivala*. Tokratna izbrana tema je **performativna poezija.**

Ob svetovnem dnevu poezije, 21. marca, se v Ljubljani že skoraj desetletje odvija maratonsko branje poezije, ki ima svoje začetke v KUDu France Prešeren. Po zaprtju KUDa sta pobudo prevzela Dejan Koban in Nežka Struc, ki sta od tedaj glavna organizatorja teh množičnih branj poezije na različnih lokacijah, na katerih je ob svetovnem dnevu poezije doslej v skupaj 144 urah bralo že več kot 1000 nastopajočih, in to ob vseh delih dneva, tudi ponoči! Po devetih letih je pesniški maraton letos prerasel v poskus prvega Ljubljanskega pesniškega festivala, ki ga na pobudo **Dejana Kobana** in **Nežke Struc** organizira pisarna Ljubljane, Unescovega mesta literature s koproducenti.

Festival bo odprla **Nina Dragičević** z uvodnim predavanjem, ki razpira vprašanja o prekarnosti pesniškega dela, bistvu (performativne) poezije in oblikah soustvarjanja javnega prostora in skupnosti. Festival se bo nadaljeval s pesniško-zvočnima nastopoma CPG impro in Atwoodovega padala, večerom o načinih stopanja poezije v prostor, glasbeno-pesniškim večerom Črne skrinjice in zavoda Dve luni, projekcijo videopoezije iz arhiva MKC Črka in poslušanjem zvočne poezije s plošč po izboru Gregorja Podlogarja. Na zadnji dan bo potekal tradicionalni pesniški maraton, ki bo ponudil kar 14 ur branja poezije v petih prostorih. Branje, na katerem vedno nastopajo

pesnice_ki, prevajalke_ci, urednice_ki, lektorice_ji in drugi_e, je odprto za vse! Prijave na <https://forms.gle/MUUjJruxzUGZQSu1A>.

PROGRAM

PON, 17. 3.

19.00 / ŠKUC: Uvodno predavanje Nine Dragičević

Ljubljanski pesniški festival, ki se letos posveča performativni poeziji, bo odprlo predavanje pesnice Nine Dragičević.

TOR, 18. 3. / Vodnikova domačija Šiška

19.00: Atwoodovo padalo

Glasbeno-umetniški performans oživlja poezijo Antona Podbevška, enega začetnikov slovenske avantgarde. Izbrana besedila so ob spremljajoči avtorski glasbeni podlagi interpretirana skozi petje. Po zgledu Podbevška, ki je spreminjal ustaljene vzorce takrat uveljavljenih pesniških oblik, Atwoodovo padalo išče nove slogovne poti izven konvencionalnega izraza. Dokazuje, da pesniškim besedilom zgodovinskega pomena ni mesto le na papirju, temveč da lahko njihovo sporočilo prepričljivo zazveni tudi v svetu tukaj in zdaj. Nastopata idejna snovalca **Ambrož Pušnik** in **Matevž Šega** ter **Dejan Hudoklin**.

20.20: CPG Impro (Čučnik, Pepelnik, Grom)

Nastop CPG je interakcija govornih besede in eksperimentalne zvočne slike, ki ne služi samo kot podlaga glasovno-pomenskemu nastopu, temveč se oba medija medsebojno dopolnjujeta in sodelujeta na način improvizacije. **Tomaž Grom** in **Primož Čučnik** gradita zvočnost s pomočjo kontrabasa, zvočil in igral, uporabnih predmetov, najrazličnejših tolkal in »primitivnih« izvirov zvoka (npr. igrače, kovanci, frnikole itn.) in z eksperimentalno rabo gramofona. **Ana Pepelnik** branje tekstovnega kolaža nadgrajuje s trenutnimi prebliski, menjavanjem glasovnih leg, hitrosti branja, ponovitvami in trenutnimi variacijami na tekstovno podlago.

SRE, 19. 3.

18.00 / Mestno gledališče ljubljansko: Poezija stopi v prostor

Pesnica **Anja Zag Golob** ter pesnika **Jan Krmelj in Nebojša Pop-Tasić**, ki jih povezuje preteklo ali sedanje ustvarjanje na polju gledališča, s svojo poezijo stopijo na oder, nato pa v pogovoru, ki ga vodi dramaturginja in urednica Knjižnice MGL Petra Pogorevc, govorijo o načinih povezovanja poezije z drugimi umetniško-performativnimi praksami.

20.00 / Channel Zero: Dve skrinjici poezije

Na pesniškem večeru Črne skrinjice in zavoda Dve luni se bodo z novimi zbirkami predstavili Mila Kodrič Cizerl, Gal Grobovšek, Stanka Hrastelj in Matjaž Zorec, z glasbeno-pesniškim nastopom pa duo bambus (pesnica Alja Pušič in jazzovski glasbenik Gašper Drev).

ČET, 20. 3. / LUDa knjigarna

18.00: Projekcija arhivske videopoezije

Petnajst kratkih del, ki združujejo poezijo, video in računalniško animacijo, je nastalo v produkciji Mladinskega kulturnega centra Maribor - MKC Črke, ki je od leta 2010 samostojno ali s partnerji producirala že več kot 40 videov. Izbor videopoezije 2015–2023 je pripravila Nežka Struc. Za vidnost in prisotnost videopoezije na slovenski umetniški sceni v zadnjem desetletju in pol sta zaslužna predvsem videoumetnik Jože Slaček in Petra Kolmančič kot avtorica in producentka, Maribor pa se je zagotovo vpisal na zemljevid videopoezije kot mesto, v katerem je v Sloveniji nastalo največ tovrstne produkcije.

20.00: Poezija na podlago: Pesniki s plošč

Gregor Podlogar nas bo v posebni podseriji cikla Poezija na podlago vodil po poteh zvočne poezije. Poslušali bomo, kako so pesniki in pesnice interpretirali svojo poezijo, objavljeno na ploščah, od Kurta Schwittersa do njegovih naslednikov, kot so Henri Chopin, Bob Cobbing, Brion Gysin, Ernst Jandl in Katalin Ladik.

PET, 21. 3. / več lokacij

Pesniški maraton ob svetovnem dnevu poezije

Poskus prvega Ljubljanskega pesniškega festivala bo na svetovni dan poezije sklenilo tradicionalno maratonsko branje poezije:

10.00–11.30 Vodnikova domačija Šiška

12.00–14.30 LUDa knjigarna

15.00–17.30 Center za poezijo Tomaža Šalamuna

18.00–20.30 Društvo slovenskih pisateljev

21.00–00.00 ŠKUC

Prijava na maratonsko branje poezije: <https://forms.gle/8Rm2k4THryjjEHCN9>

Vstop na dogodke je brezplačen!

Od maratonskega branja poezije do poskusa prvega Ljubljanskega pesniškega festivala

Malce starejši se še spomnijo legendarnega ljubljanskega KUDa France Prešeren in njegovega programa, kjer se je vrsto let ob svetovnem dnevu poezije odvijal pesniški maraton, ki je trajal od poznega popoldneva pa nekje do polnoči. Ko je KUD moral zapreti vrata, je zazijala vrzel. Ne zgolj zaradi umanjkanja izvirnega festivala Trnovski terceti in ukinitve izjemne pesniške zbirke Mi pojemo v puščavi, temveč tudi zaradi prenehanja organiziranja teh doolgih pesniških branj. Tako sva prišla na idejo, da bi morali skoraj nujno ponovno organizirati ta nora branja – kot praznovanje poezije, pesniške misli. Ta branja so bila že od začetka pozicionirana v več prostorih po Ljubljani, vsako leto pa smo jih organizirali malo drugače – najbolj nor je bil poskus 24-urnega maratonskega branja, ki je, kolikor se spomniva, trajalo celo uro dlje. V vseh teh letih smo se gibali po raznoraznih prostorih v mestu (Pritličje, ŠKUC, Center za poezijo Tomaža Šalamuna, Vodnikova domačija, Trubarjeva hiša literature, Plac, Gromka, Channel Zero, Jalla Jalla, Tiffany, Monokel, metelkovski vrt, Društvo slovenskih pisateljev, Pionirski dom), poslušali,

brali – in performirali – vsaj 144 ur poezije, ki nam jo je predstavilo več kot 1000 nastopajočih, in to ob vseh delih dneva, tudi ponoči!

Po devetih letih pesniškega maratona letos ob svetovnem dnevu poezije prvič pripravljamo (poskus) Ljubljanskega pesniškega festivala, ki se bo ponovno zaključil z neusmiljenostjo poezije – 14 ur branja pesnic_kov, prevajalk_cev, urednic_kov, lektorice_jev in vseh drugih, ki se ukvarjajo s poezijo!

POEZIJA JE NUJNA!

Nežka Struc in Dejan Koban,

pobudnika poskusa festivala in organizatorja pesniškega maratona

POEZIJA SPECIAL

Nina Dragičević

V literarni sferi je princip specializacije, kapitalistični sistem delitve dela, ki ne služi nikomur razen kapitalistu in državi, ki ne služi nikomur razen kapitalistu, v zadnjih nekaj desetletjih zaključil polni krog. Skozi dvajseto stoletje se je s tem principom zblížala tudi produkcija književnosti. Specializacija in iskanje distinkcijskih točk v književnosti je vidna v nenehni fragmentaciji, specializaciji literarnih zvrsti. Na zelo zanimiv način: fragmentacija zvrsti pogosto poteka prek njihovega sintetiziranja. Povsem v skladu s prekarizacijo dela v kulturi in umetnosti v, denimo, lokalnem prostoru: poklicni književnik ali, denimo, poklicni pesnik specializira v produkciji književnosti, a ker je njegov poklic povsem prekariziran, njegovo delo sestavljajo tudi od pisanja povsem različni poklici, od producentstva do tako imenovanega trženja. Da lahko izvaja svoj specializiran poklic, mora opravljati mnoge druge poklice. Brez njih – vsaj v lokalnem okolju – skorajda ne more biti polnočasen književnik. Specializacija, ki poteka prek sinteze. Iz poezije so se dvajsetem in enaindvajsetem stoletju izoblikovale različne poezije, in sicer zlasti na ravni forme, družbene odprtosti ali zaprtosti, razgaljanja ali maskiranja pomena ter kompleksnosti artikulacijskega aparata. Tako smo dobili zvočno poezijo, vizualno poezijo, konkretno poezijo, poezijo v prozi, prozo v poeziji, poezijo v prozi v poeziji, koreopoezijo, video poezijo, skulpturno poezijo, net poezijo in, verjetno najbolj zagonetno: performativno poezijo. Pravijo, da so plesne nastope Isadore Duncan nekateri kritiki imenovali body poetry. Za vse izmed naštetih podkategorij poezije je značilna specializacija, ki je obenem antispecializacija.

Pesnik_ca je, medtem ko sestavlja poezijo, videast, kipar je, medtem ko kipari, pesnik, grafična shema na papirju je lahko pesem, nebesedno spuščanje glasov iz grla je pesem in tako naprej. Nekaj povsem drugega pa se dogaja pri performativni poeziji. S performativno poezijo se najpogosteje označuje vso poezijo, ki pri svoji izvedbi ni le branje. Obenem se s performativno poezijo najpogosteje označuje poezijo, ki je napisana za izvajanje pred občinstvom ali je ustvarjena ad hoc, med izvajanjem pred občinstvom. Glede tega, kaj je performativna poezija, ni konsenza. Se pa o njej precej govori, pogosto se jo napoveduje. Od tod naprej gre teza takole: v razmerah profesionalizacije produkcije književnosti in tako rekoč popolne prekarizacije poklica književnika se spreminja oblika pesnikove želje, da bi poezijo posredoval drugače kot s tekstom. Spreminja se pesnikov odnos do pesniškega večera. Ali pesnik hoče svojo poezijo brati, performirati drugim, je postalo tesno speto s produkcijskimi pogoji. Formalni sistem umetnosti v tukajšnjem prostoru zahteva, da se pesnik kar se da pogosto pojavlja v javnosti, kar naprej bere ljudem, občinstvu, recitira, performira in s tem kopiči tako imenovane reference, ki jih potem štejejo ali pa ne komisije na državnih institucijah, komisije, ki jih pesniki vsi po vrsti kratko malo sovražijo. Ni bilo vselej tako. Vselej je bilo tako, da pesniki ne prenesejo komisij, ni pa bilo vselej pesniško branje tako močno vpeto v pesnikovo strategijo preživetja. Tleskanje s prsti namesto aplavza je za pesniška branja ponekod značilno zato, ker so se pesniški večeri nekoč pogosto odvijali v zasebnosti domov, tam, kjer so se zbrali pesniki in ljubitelji poezije, ne pa tudi komisije, aplavz pa bi utegnil vznemiriti sosede. In tako v grobem obstajata dva segmenta pesnikov. Prvi so zaposleni drugod. Ekonomska varnost jim je bolj ali manj zagotovljena. Drugi relevanten segment so pesniki, ki večino svojega časa namenjajo pisanju. Z njim se preživljajo, kolikor je to sploh možno. Pesniški večeri so zanje delo. Pesniški večeri so zanje tudi trenutki družabnosti. Pesnikom je splošno znano, da se najbolj zanimiv del pesniškega večera zgodi po njem. Ko se grupno odide v kafič. Tam je varen prostor za tračarjenje ter kritiziranje vsega, kar gre pesnikom na živce. Tega ni malo. Toda pesniški večer je zanje dogodek dela. Da se imajo pesniki, ki se preživljajo s pisanjem, na pesniškem večeru dobro, četudi delajo, je možno le zato, ker jim to omogočata medsebojna naklonjenost in neproduktivnost poezije. Z drugimi besedami, dobro se imajo zato, ker jim poezijskost poezije omogoča pozabiti, da niso na družabnem dogodku, da torej takrat, ko delajo, resnično delajo. Da bi se pesniški večer lahko zgodil, pesniki relativno pogosto delajo brez plačila. Delo pesnika, ki je delo brez plačila, je prva raven projekta specializacije. Kot bi, denimo, na vprašanje, s čim pa se ti ukvarjaš, odgovorili, specializiram v opravljanju plačanega dela, ali pa, specializiram v opravljanju neplačanega dela. Sledita fragmentacija in specializacija drugega reda. Med pesniki, ki se pojavljajo na pesniških večerih, so tisti, ki berejo, in tisti, ki ne berejo, temveč performirajo. Eni se ukvarjajo s performativno

poezijo, v njej tako rekoč specializirajo, drugi pa se ukvarjajo z neko drugo, predvidoma neperformativno poezijo, in specializirajo v njej. Kaj to pomeni? Kaj počno pesniki, ki na odru berejo poezijo, a se ne ukvarjajo s performativno poezijo? Pesniki, ki se ukvarjajo s performativno poezijo, pri svojem performansu uporabljajo, denimo, glasbo, podobe, svoje telo, svoj glas, glas nekoga drugega, lahko postavijo sceno, lahko se mečejo po tleh. V čem se njihovo početje razlikuje od početja tistih, ki ne uporabijo nič od tega? V čem se performativna poezija razlikuje od, no, poezije? Kaj smo storili, ko smo uveljavili poudarjenost performansa v performativni poeziji? Rečemo lahko, da smo prispevali k procesom specializacije, procesom, specifičnim za sodoben produkcijski način. Ker pa performativna poezija, ki stavi na večmedijskost, predvideva razširitev zaznavnega horizonta tako pri avtorju kot pri občinstvu, lahko z gotovostjo trdimo, da dreza prav v principe specializacije. Ali smo se že vprašali, zakaj v radijskih oddajah, namenjenih leposlovju, poezijo najpogosteje berejo igralci, ne pa, denimo, pesniki sami? Kaj bi se zgodilo, če bi jo brali pesniki, ko pa jo tako ali tako berejo na pesniških večerih? Toda, ali jo pesniki na pesniških večerih berejo ali počno kaj drugega? Če počno kaj drugega, kaj počno pesniki, ki poezije ne performirajo? Če pesnik ne performira, ampak bere, in če se prvo bistveno razlikuje od drugega, kaj lahko potem rečemo o bralcih, ki niso pesniki? Kaj o pesnikih, ki niso bralci? Kaos je precejšen. Pesniki imajo kaos posebej radi. Jezikovni in dogodkovni kaos. O njem pišejo, ga pišejo, berejo, performirajo. Lahko bi celo rekli, da v njem: specializirajo. To in o tem na letošnjem Ljubljanskem pesniškem festivalu. Dobrodošle_i.

KOLOFON

Pobudnika festivala: Dejan Koban in Nežka Struc

Organizacija in produkcija: Ljubljana, Unescovo mesto literature

Koproducenti: Črna skrinjica – Literarno društvo IA, ŠKUC, LUD Literatura, Mestno gledališče ljubljansko, MKC Maribor, Vodnikova domačija, Dve luni, zavod za poetizacijo sveta

Priprava in izvedba pesniškega maratona: Dejan Koban in Nežka Struc

Partnerji pesniškega maratona: Vodnikova domačija, LUD Literatura, Center za poezijo Tomaža Šalamuna, Društvo slovenskih pisateljev, ŠKUC

Uvodno besedilo: Nina Dragičević

Oblikovanje: Gal Grobovšek

Komunikacija z javnostmi: Eva Ule in Maja Rotter

Fotografiranje: Črt Piksi, Matej Pušnik

Festival skupaj s partnerji in koproducenti pripravlja pisarna Ljubljane, Unescovega mesta literature.

Sofinancirata ga Mestna občina Ljubljana in Javna agencija za knjigo RS.

V Ljubljani, Unescovem mestu literature povezujemo in podpiramo ustvarjalce_ke in akterje_ke s področja literature ter z različnimi pobudami promoviramo pomembnost branja knjig in povečujemo prisotnost knjige v mestu. Delovanje literarne Ljubljane in mednarodne mreže mest literature predstavljamo na spletni strani mestoliterature.si, kjer najdete tudi napovednik literarnih dogodkov v Ljubljani. Pisarna Ljubljane, Unescovega mesta literature deluje v okviru Vodnikove domačije, ki jo upravlja zavod Divja misel. Info: pisarna@mestoliterature.si